

نقش عربستان سعودی در شکل گیری داعش

www.ketab.ir

نویسندگان:

مجید گل پرور

اصغر یزدی یحیی آبادی

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

گل‌پرور، مجید، ۱۳۴۸ -

نقش عربستان سعودی در شکل‌گیری داعش/ نویسندگان مجید گل‌پرور، اصغر یزدی‌یحیی‌آبادی.

تهران: هفتان، ۱۳۹۸.

۱۰۳ ص.

۲۰۰۰۰۰ ریال 9-72-7513-600-978:

فیپا:

داعش:

(IS (Organization:

وهابیه -- عربستان سعودی

Wahhabiyah -- Saudi Arabia:

سلفیه:

Salafiyah:

تروریسم -- خاورمیانه

Terrorism -- Middle East:

تروریسم -- عربستان سعودی

Terrorism -- Saudi Arabia:

یزدی‌یحیی‌آبادی، اصغر، ۱۳۲۹ -

۱۷۶۴۳۲/۵:

۳۰۳/۶۲۵:

۵۷۳۵۱۹۸:

نام کتاب: نقش عربستان سعودی در شکل‌گیری داعش

نویسندگان: مجید گل‌پرور، اصغر یزدی‌یحیی‌آبادی

ناشر: هفتان

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه - وزیری - ۱۰۳ صفحه

سال چاپ: اول ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۱۳-۷۲-۹

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

ناظر چاپ: شهرام رضایی

تلفن مرکز پخش: ۰۲۱۶۶۹۵۰۲۶۴

آدرس: تهران میدان انقلاب خیابان فخررازی

۴ مقدمه

۸ فصل اول: نسل‌کشی؛ مفاهیم و ارکان

۱۰ مبحث اول: تاریخچه منع نسل‌کشی

۱۰ گفتار اول: منع نسل‌کشی در اسناد بین‌المللی

۱۲ گفتار دوم: منع نسل‌کشی به عنوان قاعده‌ی آمره در حقوق بین‌الملل

۱۲ بند اول: منع نسل‌کشی در رویه‌ی قضایی بین‌المللی

۱۴ بند دوم: نسل‌کشی و قاعده‌ی آمره

۱۹ مبحث دوم: ارکان نسل‌کشی

۱۹ گفتار اول: رکن مادی

۱۹ بند اول: موضوع جنایت

۲۲ بند دوم: اعمال جنایت

۲۵ گفتار دوم: رکن معنوی

۲۹ گفتار سوم: اعمال قابل مجازات

۳۰ بند اول: فاعلیت در نسل‌کشی

۳۱ بند دوم: شروع به نسل‌کشی

۳۱ بند سوم: تحریک مستقیم به ارتکاب نسل‌کشی

۳۲ بند چهارم: توطئه برای نسل‌کشی

۳۳ بند پنجم: همکاری در نسل‌کشی

۳۴ مبحث سوم: پاک‌سازی قومی و نسل‌کشی فرهنگی: نسل‌کشی غیرفیزیکی

گفتار اول: انگیزه در پاک‌سازی قومی ۳۶

گفتار دوم: سازوکار در پاک‌سازی قومی ۳۶

گفتار سوم: پاک‌سازی قومی، نسل‌کشی و نسل‌کشی فرهنگی در رویه قضایی بین‌المللی ۳۸

فصل دوم: داعش و نسل‌کشی ۴۱

مبحث اول: نقش عربستان در شکل‌گیری داعش ۴۱

گفتار اول: نقش ایدئولوژیکی ۴۱

گفتار دوم: نقش منطقه ای ۴۷

مبحث دوم: اقدامات جنایتکارانه داعش ۵۰

گفتار اول: داعش: ظهور و شکل‌گیری ۵۹

بند اول: هجوم به عوالم و تشکیل گروه ۶۱

بند دوم: منابع مالی داعش ۶۶

گفتار دوم: جنایات داعش ۷۰

بند اول: قتل عام ایزدی‌ها ۷۲

بند دوم: قتل عام سنی‌ها ۷۵

بند سوم: جنایت علیه مسیحیان ۷۷

بند چهارم: تخریب پالمیرا ۷۸

بند پنجم: مصادیق نسل‌کشی ۸۰

مبحث دوم: واکنش سازمان‌های بین‌المللی نسبت به اقدامات داعش ۸۲

گفتار اول: خلاصه عملکرد سازمان ملل ۸۲

گفتار دوم: انتقاد از عملکرد سازمان ملل ۸۵

اغلب کارشناسان در دنیا معتقدند که تروریسم ثمره‌ی اشغال کشورها و حاصل توسعه‌طلبی اشغالگران است و روشن‌ترین شکل این پدیده را می‌توان در تروریسم القاعده پس از اشغال افغانستان دید که ابعاد جهانی پیدا کرده است. اشغال عراق در سال ۲۰۰۳ میلادی به سربرآوردن گروه‌های جدیدی از تروریست‌ها منجر شد که سرانجام یک جریان آن در چهره‌ی مخوف «النصره» و سپس «داعش» خود را نشان داد. واژه داعش از ترکیب حروف اول کلمات «دولت اسلامی عراق و شام» شکل گرفته است. این گروه وقتی نتوانست در سوریه برای حامیان‌اش نقش تروریسم را بازی کند از تروریست‌های خوب دیگر مانند جبهه‌ی النصره وابسته به القاعده جدا شد و میدان بازی تخریب و کشتار را به عراق منتقل کرد. پس از اشغال بخش‌هایی از مناطق سنی‌نشین این کشور نیز اعلام حکومت کرد و دولت خود را حکومت اسلامی نامید و داعیه‌ی خویش را از عراق و شام به اصطلاح فراتر برد. اعضای آن نیز با ابوالبکر البغدادی، سرکرده‌ی داعش، به عنوان امیرالمؤمنین بیعت کردند. مذهب داعشی‌ها حنفی است که یکی از مذاهب چهارگانه‌ی اهل سنت است. بیش از ۹۰ درصد اعضای داعش پیرو مذهب حنفی‌اند و مردمی که در جغرافیای کشور این گروه زندگی می‌کنند نیز عموماً از مذهب حنفی پیروی می‌کنند. در واقع داعش، حنفی‌های تندرو یا سلفی‌ها را در بر می‌گیرد. ایشان طی رویه‌ی خود نشان داده‌اند که کشتارهای عمدی و وحشیانه‌ی انجام می‌دهند که ذیل حقوق بین‌الملل به شردو ستانه ذیل عنوان نسل‌کشی از آن یاد می‌شود.^۱ به عنوان نمونه، کابینه عراق، روز سه شنبه، ۴ فروردین ۱۳۹۴، در دوازدهمین جلسه عادی خود که به ریاست «حیدر العبادی» نخست‌وزیر این کشور برگزار شد با «نسل‌کشی» خواندن جنایت‌های داعش در عراق موافقت کرد. دفتر نخست‌وزیری عراق با انتشار بیانیه‌ای خاطر نشان کرد که جنایت‌های بررسی شده در این جلسه، کشتار عمدی زندانیان زندان بادوش، اعدام جمعی پرسنل بی دفاع پایگاه

۱ نک:

- زارعی، سعدالله، ابراهیم زاده گرجی، رمضان علی و یونس باقری (۱۳۹۴) بررسی جغرافیای فکری داعش. رشد. تهران: شماره ۵۸. صص

۳۲-۳۴

۲ نک به اخبار مربوط به نسل‌کشی شیعیان و آیزدی‌ها توسط گروه داعش:

(دسترسی: ۹۴/۶/۱۶) داعش شیعیان عراق را به قتل و غارت - کشتار - محال - می - کند: <http://www.shia-news.com/fa/news/94580>

(دسترسی: ۹۴/۶/۱۶) <http://snn.ir/detail/News/431278-179>

نظامی اسپایکر، کشتار جمعی عشایر البونمر، الجبور، اللهیب، العبد، کشتار و کوچاندن غیرنظامیان کرد، مسیحی، یزیدی و شبک‌ها در دشت نینوا و سنجار، جنایت کشتار عمدی و کوچاندن ترکمن‌ها در تلعفر و بشیر بودند. شبکه الاسومریه، موافقت کابینه وزیران با نسل‌کشی خواندن جنایت‌های داعش در عراق را زمینه ساز اقرار به جمعی بودن این جنایت‌ها در سازمان ملل دانست و یادآوری کرد که این موضوع مستند به معاهده بین‌المللی ۱۹۴۸ است که عراق در اواخر دهه پنجاه قرن گذشته، آن را امضا کرد. با پیگیری اخبار در این رابطه در سطح جهان می‌توان پی برد که اکثر مفسران معتقدند که جنایات داعش نسل‌کشی است و خود سازمان ملل هم به این امر اذعان دارد.^۳

نسل‌کشی عبارت است از هرگونه اقدام و مبادرت جهت نابودی و حذف فیزیکی بخش یا کلیت گروهی نژادی، قومی، ملی، مذهبی، ایدئولوژیکی. آن زمانی که تعبیرهای جزئی در مورد نسل‌کشی تغییر می‌کرد اولین تعریف قانونی این عمل در بیانیه سازمان ملل متحد در سال ۱۹۴۸ حول «جلوگیری و مجازات جرم نسل‌کشی» شکل گرفت. بند دوم این بیانیه تصریح می‌کرد که هرگونه اقدام به نابودی کل یک گروه نژادی، ملی، مذهبی مانند کشتار دسته جمعی یک گروه خاص، ایجاد لطمات روانی و جسمانی بر یک گروه خاص، ضربه زدن تعمدی به افراد یک گروه خاص، تحمیل معیارهایی برای جلوگیری از تولد فرزندان آنها، جا به جایی اجباری فرزندان گروه‌ها به یکدیگر، طرح ریزی برای آسیب رساندن به گروهی خاص و ... همه از مصداق‌های بارز نسل‌کشی می‌باشند. نسل‌کشی ارمنه، یهودیان، نسل‌کشی در رواندا و سربریتسا از نمونه‌های تاریخی هستند. سازمان ملل متحد تأکید کرد، مصداق‌های بسیاری از نسل‌کشی در طول تاریخ اتفاق افتاده است ولی آنها در زمانی نبوده‌اند که رافائل لمکین واژه‌ی نسل‌کشی را ابداع کند و تعقیب قانونی مرتکب شوندگان هولوکاست

۳ نک:

- کابینه عراق: داعش در حال نسل‌کشی است <http://www.alkarnews.ir/vdcjy&example/hz/jstfu.html> (دسترسی: ۹۱، ۶، ۱۶).

۲ نک: گزارش سازمان ملل از نسل‌کشی داعش در عراق:

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50439>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50456>

<http://www.al.com.tr/en-news/480987-un-says-dacsh-may-have-committed-yezidi-genocide>

(دسترسی: ۹۱، ۶، ۱۶).

See: Kiernan, B. (2007) *Blood and Soil: A World History of Genocide and Extermination from Sparta to Darfur*. Yale University Press.
Raphael Lemkin

که در دادگاه نورنبرگ جامعه‌ی جهانی بر سر معاهده فوق به توافق رسیده بودند منجر به این شد که نسل‌کشی را در ضمره‌ی جرم‌های علیه بشریت طبقه‌بندی کنند. ابداع واژه‌ی «نسل‌کشی» برای اولین بار توسط رافائیل لمکین صورت گرفت. در سال ۱۹۴۳، لمکین در «کنفرانس بین‌المللی برای یک‌دست‌سازی قانون جزا» در مادرید به سخنرانی پرداخت، وی با توسل به مفاهیم مرتبطی مانند «بربریت» و «تخریب»، کمیته‌ی بین‌المللی را وادار به هم‌گرایی بر سر لزوم جلوگیری از نابودی فیزیکی و فرهنگی گروه‌های انسانی نمود. لمکین در اثر بعدی تأثیرگذار خود با نام «نقش دول محور در اروپای اشغالی»، تقریر پیشین خود یعنی بربریت و تخریب را با ترکیب کلمه‌ی یونانی *genos* به معنای «قوم یا نژاد» با کلمه‌ی لاتین *cide* به معنای «کشتار»، در جهت ساخت مفهومی جامع‌تر به نام «نسل‌کشی» *genocide* به کار گرفت. لمکین جنایت نسل‌کشی را شامل تخریب عمدی یک ملت یا گروه نژادی و به دو طریق زیر تصور کرده است:^۷

۱- از طریق کشتار اعضای آن گروه، برای مثال نسل‌کشی فیزیکی (برگرفته از مفهوم «بربریت» که توسط لمکین عنوان گشت)

۲- از طریق تحلیل و متزلزل ساختن زندگی آنها، برای مثال نسل‌کشی فرهنگی (برگرفته از مفهوم «تخریب»)

لمکین در بخشی از کتاب «نقش دول محور در اروپای اشغالی» می‌نویسد:

«نسل‌کشی دارای دو مرحله است: یک، تخریب الگوی ملی گروه تحت فشار و سرکوب و دوم، تحمیل الگوی ملی گروه حاکم و سرکوبگر؛ این تحمیل ممکن است به نوبت بر جمعیت تحت سرکوب که به آن‌ها اجازه‌ی ماندن در سرزمین خود داده شده است، اعمال گردد و یا پس از راندن جمعیت آن سرزمین و مستعمره کردن آن و ساکن کردن گروه‌های ملی گروه سرکوبگر، تنها بر آن قلمرو به اجرا درآید»^۸

دومین عنصر از تقریر پیشین لمکین، یعنی مفهوم «تخریب» -نابود سازی فرهنگی- اکنون دیگر روشی

^vSee: Short, D. (2010) *Cultural genocide and indigenous peoples: a sociological approach*. The International Journal of Human Rights, Vol.14, No.6, pp. 831-46.
^{Abid.}

برای نابودی گروهی شده است. در اینجا تأکید هستی‌شناختی اساسی لمکین این بود که فرهنگ، جوامع بشری را یک پارچه می‌سازد و در نتیجه یک پیش‌شرط لازم برای وقوف به نیازهای اساسی فردی است. در نظر لمکین، فرهنگ به اندازه‌ی سلامت فیزیکی افراد برای زندگی گروهی حیاتی است:

«... اگر فرهنگ گروه به طریقی خشونت‌آمیز تخریب و متزلزل گردد، گروه خود از هم می‌پاشد و اعضایش یا در فرهنگ‌های دیگر جذب می‌شوند که فرایندی دردناک و تباه‌کننده است و یا در مقابل به‌هم‌ریختگی شخصی و شاید نابودی فیزیکی تسلیم می‌گردند ... (بنابراین) تخریب و نابودی نمادهای فرهنگی، نسل‌کشی است ... و هستی گروه اجتماعی را که وجودش به واسطه‌ی فرهنگ مرسوم و مشترکش است، در معرض تهدید قرار می‌دهد.»

در برداشت لمکین از نسل‌کشی، او بیش از فقدان جان‌ها، نگران فقدان فرهنگ‌هاست؛ وی نسل‌کشی فیزیکی و نسل‌کشی فرهنگی را نه در قالب دو پدیده‌ی جداگانه بلکه در قالب فرآیندی می‌نگرد که به طرق مختلف صورت می‌پذیرد. در تعریف وی، فرهنگ، واحد حافظه‌ی جمعی است که از طریق آن میراث مردگان، زنده نگاه داشته می‌شود و هر گروه فرهنگی، خصوصاً قابلیت منحصر به فرد و خاص خود را دارد که شایسته‌ی حفاظت است. از نظر لمکین، فرهنگ ملی عنصر اساسی فرهنگ جهانی است و ملت‌ها نیز به‌مانند افراد دارای حیات خاص خود هستند.^۹

آنچه امروز در عراق و سوریه توسط داعش به بهانه‌ی «بت شکنی» در حال انجام است، فراتر از یک «جنایت جنگی» است؛ حمله به موزه و کتابخانه‌ی موصل (که محل نگهداری مجسمه‌ها و آثار هنری متعلق به تمدن آشوری و اکدی است) و نابودی شواهد باستان‌شناختی غیر قابل جایگزین، به نوعی تخریب عمدی هویت مردمان آن منطقه است. امروز دیگر نینوا و شهرهای کهن نمرود و هترا و تدمر همچنین صومعه‌ی مسیحی ماربهنام و مناره بنای یزیدی در سن‌جار و دیگر بناهای باستانی و مذهبی که برای قرن‌ها در حفظ

^۹ Fournet, C. (2007) *The Crime of Destruction and the Law of Genocide: Their Impact on Collective Memory*; Farnham: Ashgate Publishing.

https://books.google.ca/books?id=mAn-ExcN_pAC&dq=cultural-genocide&source=ghs_navlinks_s, (accessed by